

skih veduta (izlozi, autobusi, tramvaji, ulice) što ih doslovno prenosi s dija pozitivu ili fotografiju. Kolorit je otvoren, predmeti se reflektiraju sa svijetlim površinama. Takav postupak lišava njezino slikarstvo osobnoga pristupa te pridonosi njegovu otuđenu i »hladnu« djelovanju (*Piroške*, 1978; *Blagajna u Luna parku*, 1979; *Park Heré*, 1983). Samostalno je izlagala u Zagrebu (1976, 1980, 1981, 1987), Velikoj Gorici, Zadru (1982), Beogradu, Šibeniku (1984), Karlovcu (1984), Hvaru (1984), Varaždinu (1984) i Parizu (1992). Bavi se crtežom i scenografijom.

LIT.: B. Hlevnjak, Jadranka Fatur (katalog), Zagreb 1987.

Z. Ju.

FAZINIĆ, Alena, povjesničarka umjetnosti (Kraljevo, 1. VII. 1930). Diplomirala 1965, doktorirala 1984 (*Izgradnja grada Korčule od početka XVI. do početka XIX. stoljeća*) na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Istražuje urbanizam, arhitekturu i kulturnu prošlost grada i otoka Korčule. Od 1965. kustosica, od 1976. i ravnateljica a od 1985. muzejska savjetnica Muzeja Korčule.

BIBL.: *Srebrni ophodni i oltarni križevi korčulanskih crkava*, Peristil, 1977, 20; *Graditeljska djelatnost u Korčuli u XIX stoljeću*, Dubrovnik, 1978, 6; *Zlatarska radionica u zbirci Muzeja Korčule*, Peristil, 1979, 22; *Obitelj Boschi i njena zbirka u Korčuli*, Prilozi – Dalmacija, 1980; *Gotičko stambeno graditeljstvo u Korčuli*, Vijesti MK, 1980, 3; *Restauratorski radovi na korčulanskoj katedrali*, CCP, 1980, 6; *Sakralni spomenici u gradu Korčuli i njihovo čuvanje*, ibid., 1982, 9; *Još jedan stup Grgura Dujmovića u Korčuli*, Peristil, 1982, 25; *Nekoliko radova korčulanskog zlatara Vicka Caenazza iz 19. stoljeća*, ibid., 1983, 26; *O gradnji župne crkve u Veljoj Luci 1846–1848*, Prilozi – Dalmacija, 1985; *Dva gotička srebrna raspela s otoka Korčule*, Peristil, 1986, 29; *Srednjovjekovne zidine grada Korčule*, Radovi IPU, 1988–89, 12–13; *Pregradnja biskupske palače u Korčuli koncem 19. stoljeća*, Prilozi – Dalmacija, 1989; *Liturgijsko srebro i zavjetno zlato iz Smokvice i Čare na otoku Korčuli*, Radovi IPU, 1992, 16.

Sa P.

FAŽANA, gradić na JZ obali Istre. U rim. je doba imala razvijenu keramičku proizvodnju. Očuvano je nekoliko sakralnih objekata. Crkva Sv. Elizeja jednobrodna je građevina iz VI. st. nastala na temeljima kasnoant. seoskoga dvora (okviri vrata, prozorske rešetke i grede originalni su ostaci iz V. st.). Ispred crkve bilo je ranosrednjovj. i srednjovj. groblje. Crkva Sv. Lovre nije očuvana, no neki se kameni dijelovi iz biz., predromaničkoga i gotičkoga razdoblja čuvaju u Arheološkome muzeju u Puli. Jednobrodna crkva Sv. Marije od Karmela građena je u XIV. st.; dobro su joj očuvane freske iz XV. st. Župna crkva Sv. Kuzme i Damjana proširena je gotička građevina s gotičkim portalom i lunetom te ostacima renesansnih fresaka u sakristiji (»Raspeće« i »Oplakivanje«) koje su izradili nepoznati furlanski majstori u XVI. st. Slika na platnu »Posljednja večera« rad je Zadrana Zorzija (Jurja) Venture (1578). U zaljevu Ribnjak (Valbandon – Florianum), J od Fažane, otkriveni su ostaci ladanjske vile (*villa rustica*) iz I. st., bogato urešene mozaicima i raznobojnim kamenim inkrustacijama. Vila je u kasnoj antici restaurirana, što je donekle izmijenilo njezin prvotni oblik, odnosno dekoraciju.

LIT.: A. Gnirs, Eine römische Tonwarenfabrik in Fasana bei Pola, Jahrbuch für Altertumskunde, 1910, 4. – Isti, Val Bandon – Florianum bei Pola, Trieste 1912. – B. Marušić, Novi spomenici ranosrednjovjekovne skulpture u Istri i na Kvarnerskim otocima, Bulletin JAZU, 1956, 8. – A. Mohorovičić, Problem tipološke klasifikacije objekata srednjovjekovne arhitekture na području Istre i Kvarnera, Ljetopis JAZU, 1957, 62, str. 517. – B. Marušić, Kratak doprinos proučavanju kontinuiteta između antike i ranog srednjeg vijeka te poznavanju ravske arhitekture i ranosrednjovjekovnih grobova u južnoj Istri, Jadranski zbornik, 1958, 3. – Isti, Izvještaj o iskapanju sv. Elizeja kraj Fažane, ibid., 1958, 3. – Isti, Istra u ranom srednjem vijeku, Pula 1960. – Isti, Kasnoantička i bizantska Pula, Pula 1967.

Ma. Š.

FEINER-ŽALAC, Ana, slikarica (Jastrebarsko, 17. II. 1945). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1969 (A. Kinert). Bila je suradnica Majstorske radionice K. Hegedušića 1969–71. Do 1977. bavi se crtežom, poslije toga slika na staklu. Preciznim detaljima predmeta i krajolika komponira prizore na rubu stvarnosti i snoviđenja (*Nostalgija*, 1971; *Preobrazba jabuke*, 1978; *Povratak*, 1979). Živi u Ingolstadtu (Njemačka), gdje je izvela dva ciklusa slika za kapelicu Sv. Duha (1977). Samostalno izlagala u Zagrebu, Zrenjaninu, Subotici i Ingolstadtu. Bavi se ilustracijom i akvarelom.

LIT.: M. Šolman, Ana Feiner-Žalac (katalog), Zagreb 1977.

Ž. Sa.

FELBINGER, Bartol, graditelj (Cheb, Češka, 15. IX. 1785 – Zagreb, 17. II. 1871). U Beču radio kao zidarski pomoćnik kod F. Wipplingera, kao zidarski palir kod F. Zaunera, direktora Akademije likovnih umjetnosti i kipara (1806–08), te kao crtač na gradnji dvora u Laxenburgu. Šestogodišnji boravak u Beču omogućio mu je da upozna stilska kretanja i postane vrstan crtač arhit. planova. U Zagreb je došao 1809. i tu postao zidarski majstor. Njegovi planovi za mnoge zgrade nisu izvedeni: za župnu crkvu u Novome Sadu (1812, izgubljen), katedralu u Đakovu (1817), svratište na

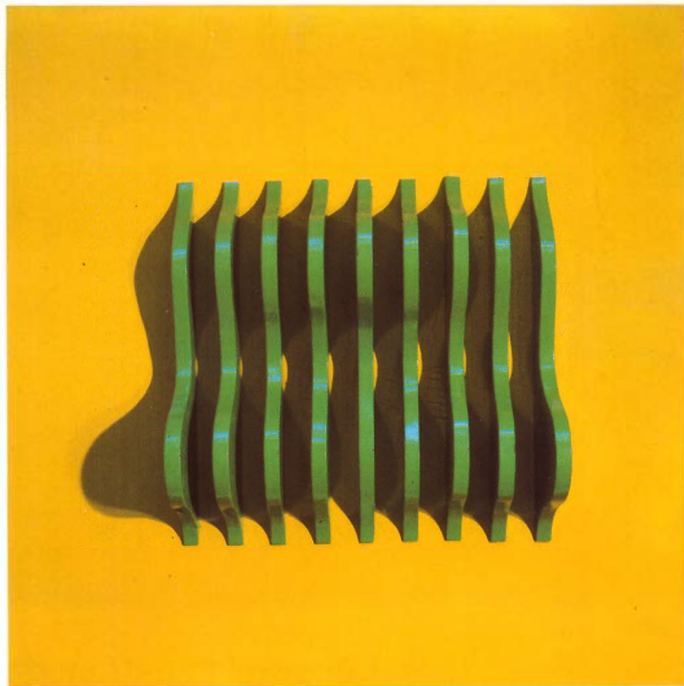

J. FATUR, *Autobus*

nekadašnjoj Harmici u Zagrebu (1819, izgubljen), dogradnju i pregradnju dvora Erdödy u Jastrebarskome (1820, 1822), kazalište na Markovu trgu u Zagrebu (1822, izgubljen), adaptaciju gradske vijećnice kraj kazališta (1823, izgubljen), gradsku mesnicu u Gajevoj ulici (1823, izgubljen), svratište zagrebačkoga Kaptola u Sisku (1830), zgradu Zagrebačke županije na Markovu trgu (1841, izgubljen). Prema osam njegovih nacrti bili su izvedeni dekorativni arhit. elementi i dekoracije zgrada u Gornjem gradu i na Harmici 1818. prigodom dolaska cara i kralja Franje II. Njegovi nacrti sjev. i zap. pročelja dvorca Januševca (oko 1830) razlikuju se od izvedenih pročelja. Izvedena, dokumentirana Felbingerova djela u Zagrebu su: u Basaričekovoj 3 (1816), Habledićevoj 2 – dogradnja ulične zgrade uz stariju dvorišnu (1821), Ilici 7 – velika jednokatnica s četiri krila koja zatvaraju dvorište (1822, II. kat nadograđen 1872), adaptacija pročelja kuće u Kamenitoj 9 (1823), pregradnja ljetnikovca biskupa A. Alagovića u Novoj vesi 86 (1824), dogradnja sjev. dijela Felbingerove kuće u Radićevoj 70 (1820–24), uglovnica u Mesničkoj 49 (1826), na Jelačićevu trgu 15 (1827), uglovnica na Jelačićevu trgu 16, Gajevoj 1 (1827, srušena), dogradnja pročelja grkokat. sjemeništa u Čirilometodskoj 1 (1827) i kapela Sv. Bazilija uz nju (1828, srušena), dvokatnica u Kožarskoj ul. – pripada kući u Radićevoj 32 (prije 1830), školska zgrada u Opatičkoj 22 (1839). F. je uređivao i vrtove: uz svoju kuću u Radićevoj 70, u Ilici 10 i dr. U Varaždinskim toplicama po njegovu je projektu produljena stara lječilišna zgrada, dograđeni su drugi kat, restauracija i dvorana nad njom i spoj s kupalištem (1820), a u Samoboru je sagrađena općinska vijećnica (1824–26). Felbingeru se pripisuju župna crkva u Glini (1824–26), a u Zagrebu: trijem na ulazu u Jurjevsko groblje (1825–27), kuće u Opatičkoj 16 (1824),

B. FELBINGER, općinska vijećnica u Samoboru

E. FELLER, -Z-. Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti

na Markovićevoj trgu 1 (1826), u Vlaškoj 40 (1826–29), u Tuškancu 100 (1826–29, srušena), u Opatičkoj 23 (1826–29), trijem i ulični portal u Demetrovoj 7, kuća u Demetrovoj 9 (1832–33), prizemnica na Ilirskome trgu 6 (1834). Felbinger je izvodio i gradnje za koje nije utvrđeno njegovo autorstvo: u Radićevoj 32 (1815), Opatičkoj 18 (1838), Ilici 44 (1844) u Zagrebu.

F. je najplodniji zagrebački graditelj prve pol. XIX. st.; gotovo pola stoljeća gradio je u duhu klasicizma prilagođena malomu gradu, pa je klasicizam u Zagrebu vezan pretežno uz njegovo ime.

LIT.: A. Schneider, Bartolomej Felbinger, HR, 1929, 9. — G. Jurišić, Bartol Felbinger i gradnja dvorca Januševca, Peristil, 1954. — D. Jurman-Karaman, Zagreb u klasicističkom dekoru, Iz starog i novog Zagreba, II, Zagreb 1960. — L. Dobronić, Bartol Felbinger i zagrebački graditelji njegova doba, Zagreb 1971. — Đ. Cvitanović, Bartol Felbinger i mogućnosti njegova utjecaja na postbaroknu sakralnu arhitekturu Banije, Radovi Arhiva JAZU, 1973, 2. — L. Dobronić, Felbingerovi planovi u Historijskom arhivu u Zagrebu, ČIP, 1983, 336. — L. D.

FELETAR, Dragutin, geograf i kulturni povjesničar (Veliki Otok kraj Koprivnice, 10. VII. 1941). Diplomirao geografiju na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu gdje djeluje kao profesor industrijske geografije. Djeluje na popularizaciji kult. baštine.

A. D. FERNKORN, Sv. Juraj ubija zmaja. Zagreb

BIBL.: Stari gradovi i dvorci sjeverozapadne Hrvatske (s T. Đurićem), Čakovec 1971, Varaždin 1981; Stare građevine istočne Hrvatske (s T. Đurićem), Varaždin 1983; Stari gradovi, dvorci i crkve sjeverozapadne Hrvatske (s T. Đurićem), Koprivnica 1992. — R.

FELLER, Eugen, slikar (Split, 26. I. 1942). Samouk. Izlaže od 1959. Jedan od najradikalnijih predstavnika informela u suvremenom hrv. slikarstvu. Radio slike reljefnih površina i monokromnih struktura (*Malampija*, 1961). Od 1969. živi u Italiji. U novijem razdoblju blizak minimalizmu i primarnoj apstrakciji (*Tri žute crte*, 1981). Samostalno izlagao u Splitu (1964), Beogradu (1963, 1974) i Zagrebu (1962, 1965, 1980). Bavi se crtežom i grafikom.

LIT.: Ž. Košćević, Malampije Eugena Feller, Telegram, 19. I. 1962. — J. Denegri, Informel 1956–1962 (katalog), Zagreb 1977. — Isti, Eugen Feller (katalog), Zagreb 1980. — Ž. Kć.

FELLNER I HELMER, arhitektonski atelje koji je djelovao 1873–1912. u Beču. Osnovali su ga austr. arhitekti *Ferdinand Fellner* (Beč, 19. IV. 1847–22. II. 1916) i *Herman Helmer* (Harburg, Bavarska, 13. VII. 1849–Beč, 2. IV. 1919). Fellner i Helmer bave se projektiranjem reprezentativnih kazališta, koncertnih dvorana palača i dvoraca, u oblicima pov. stilova visoke renesanse, baroka i rokoka. Projekti su im izvedeni u gradovima sr. i ist. Europe (Augsburg, Berlin, Beč, Brno, Bratislava, Budimpešta, Graz, Hamburg, Iași, Karlovy Vary, Odessa, Prag, Salzburg, Sofija, Zürich). Po njihovim su projektima izvedeni kazalište »Ivan Zajc« u Rijeci te Hrvatsko narodno kazalište (1894–95, prvi projekt 1881), Umjetnički paviljon (1897, preseljen nakon izložbe u Budimpešti), zgrada Eskomptne banke u Ilici 3 (1898) i rekonstrukcija barokne palače i kule u Visokoj ul. 22 (1902), sve u Zagrebu. Helmer je samostalno projektirao kazalište i koncertnu dvoranu u Varaždinu (1870–73).

LIT.: H. Ch. Hoffmann, Die Theaterbauten von Fellner und Helmer, München 1966. — N. Kraus, Projekti za zgradu Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, ČIP, 1967, 170. — Đ. Cvitanović, Arhitektura monumentalnog historizma u urbanizmu Zagreba, ŽU, 1978, 26–27. — T. Pl.

FERABOSCO, Pietro, tal. graditelj i slikar (Laino kraj Coma, 1512. ili 1513–?). Od 1551. radi kao dvorski slikar za cara Ferdinanda I. u Beču, potom u Pragu na gradnji dvora i palače Belvedere, te u Ugarskoj kao ratni slikar. Od 1556. sve je više angažiran kao carski graditelj na podizanju graničnih utvrda i tvrđava (Požun, Győr, Gorica). God. 1581–82. sudjeluje u gradnji bečkog Hofburga. Bio je član granične građevinske komisije; značajan je njegov udio u gradnji i popravcima mnogih naših graničnih utvrda (Koprivnica, Virovitica, Karlovac).

LIT.: R. Kohlbaach, Steirische Baumeister tausendundein Werkmann, Graz 1961. — J. Balogh, Italienische Pläne und ungarische Bauten der Spätrenaissance, Acta technica ASH, (Budapest), 1974, 77. — M. Kru.

FERIČANCI, selo Z od Našica. Usred mjesta jednobrodna župna crkva Sv. Duha s klasicističkim obilježjima (1801–03, donator I. K. Mihalović). Crkva posjeduje rokoko monstrancu i rokoko kalež iz 1742, urešen sličicama u emajlu. Ispred crkve je rustični kip Sv. Florijana (1869).

FERNKORN, Anton Dominik, austr. kipar i ljevač (Erfurt, 17. III. 1813–Beč, 15. XI. 1878). Polazio je Obrtnu školu u Erfurtu. U Münchenu je 1835–39. gdje radi u ljevaonici J. B. Stiglmaiera te, uz studij antike na Akademiji za likovne umjetnosti, u ateljeu L. Schwanthalera. U Beč dolazi 1840, gdje počinje raditi u ateljeu s kiparom J. Preleuchnerom. God. 1848. izrađuje modele u tvornici terakote V. Brausewettera u Wagramu. Izrađuje kompoziciju »Sv. Juraj ubija zmaja« (1853) za ukras zdenca u palači Montenuovo u Beču, inspiriran kasnobaroknom konjaničkom figurom Sv. Martina G. R. Donnera u Bratislavi. Drugi cinčani odljev, nagrađen na svj. izložbi u Parizu 1855, kupio je 1866. nadbiskup J. Haulik i dao ga kao slobodnostojeći spomenik postaviti 1867. u perivoju Maksimira (danas na Trgu maršala Tita). God. 1856. uređuje ljevaonicu koja s vrsnim kiparima, modelarima i cizelerima kao »K. k. Kunst-Erzgiesserei« stječe veliki ugled. F. je izrađivao arhitekturnu, javnu ukrasnu i portretnu plastiku, plakete i medalje. Radio je u različitim materijalima, no najviše u bronci te su najznačajnija njegova djela postavljena u Beču 1860–65. brončane figure za zdenac (»Donauweibchenbrunnen«) u bankovno-burzojnoj palači H. Ferstela i konjanički spomenici nadvojvodi Karlu i princu Eugenu Savojskomu u kojima je izrazio stil i duh novoga renesansno-baroknoga Beča. Za grad Zagreb završio je 1865. cinčani kip Majke Božje bezgrešnog začeća, predviđen za Trg Sv. Marka; postavljen je 1880–82. na stup ispred katedrale (prema nacrtu F. Schmidta) koji je H. Bollé uklopio u zdenac s četiri alegorijska kipa anđela, također iz bečke ljevaonice. Spomenik banu Jelačiću započeo je raditi 1861 (svečano otkriven 1866, demontiran 1947,